

Mielipide Ruotsalaisen rantaosayleiskaavan kaavaluonnoksesta
15.9.2023

Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri ry
Hämeentie 2 A 6 as.2, 13200 Hämeenlinna
Aluesihteerin Ina Rosberg, p. 0505768953
etela-hame@sll.fi

Asikkalan luonnonystävät ry
Puheenjohtaja Mari Meriläinen, p. 044 3006466

Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri on Suomen luonnonsuojeluliiton paikallinen piirijärjestö, joka toimii Päijät- ja Kanta-Hämeen alueella. Luonnonsuojelupiiri on yleishyödyllinen yhdistys, jonka tavoitteena on edistää luonnon- ja ympäristönsuojelua toiminta-alueellaan. Asikkalan luonnonystävät ry on Asikkalan alueella toimiva luonnonsuojeluyhdistys ja Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiirin jäsenyhdistys.

Kaavoitusperiaatteet

Rantaosayleiskaavan tausta-aineistoissa luetellaan Asikkalan kunnan tavoitteet kaavoitukselle. Kaavoituksessa pyritään mm. ”maanomistajien tasapuoliseen kohteluun, luonto- ja maisema-arvojen turvaamiseen sekä riittäviin vapaana säilyviin virkistyskäyttöön soveltuviin ranta-alueisiin”. Lisäksi mainitaan, että ”ympäristö- ja virkistystekijät huomioidaan uusien rakennuspaikkojen sijoittamisessa” sekä että ”ranta-alueiden maisema-, luonto-, ja kulttuuriympäristöarvot huomioidaan kaavoitustyössä”.

Kaavaluonnoksessa luonto- ja virkistystekijöiden huomiointi on puutteellista. Esitämme luonto- ja ympäristöarvojen tarkempaa ja laajempaa huomioimista. Lisäksi esitämme, että kaavassa osoitetaan uusia alueita rakentamattomiksi virkistysalueiksi.

Rakentamattomat rannat ovat Etelä-Suomessa katoava luonnonvara. Luonnontilaiset rannat ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä, sillä ne tarjoavat monipuolisesti elinympäristöjä vesi- ja maaliöille. Eläimille ja linnuille on tärkeää olla saatavilla pimeitä ja häiriintymättömiä ympäristöjä pesimä- ja ruokailupaikoiksi. Suomi on sitoutunut EU:n biodiversiteettistrategian ja Montrealin luontosopimuksen tavoitteisiin, joilla pyritään pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen. Ruotsalaisen nykyiset luonnonsuojelualueet ovat pienialaisia. Esitämme, että kaavoituksessa pyritään turvaamaan suurempia luonnontilaisia kokonaisuuksia kansainvälisten luonnonsuojelusopimusten hengessä. Se tarkoittaisi rakennuspaikkojen vähentämistä ja ranta-alueiden selkeämpää osoittamista luonnontilaisina säilytettäväksi esim. luo- tai virkistysmerkinnällä.

Rakentamaton rantaviiva on arvokasta myös vesillä tapahtuvan virkistyskäytön näkökulmasta. Runtas mökkirakentaminen ”yksityistää” myös niitä ympäröivät vesialueet ja rajoittaa vesistön jokaisenoikeuksilla tapahtuvaa käyttöä, kuten veneilyä, melontaa tai kalastusta. Vesillä tapahtuvan virkistyskäytön mahdollistamiseksi esitämme rakentamattoman rantaviivan säilyttämistä ihmisten virkistysalueena.

Rakennuspaikat

Ruotsalaisella on jo nyt paljon rantarakentamista ja osayleiskaava varmasti selventää järven maankäyttötilannetta. Olemme kuitenkin sitä mieltä, että kaavaluonnoksessa rakennuspaikkoja on osoitettu sopimattomiin paikkoihin.

Esimerkiksi kaava-alueen pohjoisosassa rakennuspaikkoja on sijoitettu linnusto- ja maisemaselvityksen (2022) suositusten vastaisesti. Pyydämme noudattamaan luontoselvitysten suosituksia.

Lisäksi mitoitusta olisi syytä pienentää entisestään ja rakennuspaikkoja poistaa luo-alueiden läheisyydestä. Luo-alueiden rantojen rauhoittaminen kokonaan rakentamiselta tarkoittaisi muutamien rakennuspaikkojen poistamista.

Kalkkisten eteläpuolella oleva kapea, kanjonimainen osa järveä on maisemallisesti erittäin arvokas rakentamattomana kohteena. Järven pohjoisrannan osa on suojelualuetta. Lisäksi rannan osalla Rantahaanmäki, rakennuspaikat 1449 ja 1450, läheisyydessä on liito-oravakartoituksen (2023) mukaan havaittu potentiaalista liito-oravan elinympäristöä. Liito-orava on ns. sateenvarjolaji, jonka elinympäristöjen suojelu hyödyttää laajaa joukkoa muita metsälajeja. Esitämme, että kohteelle sijoitetut uudet rakennuspaikat poistetaan ja alue rauhoitetaan rakentamiselta metsäisenä virkistysalueena. Tällöin järven pohjoisosaan muodostuisi laaja rakentamaton vyöhyke, jossa yhdistyisi Kalkkisten kulttuurimaisema, jokaisenoikeuksin käytettävä järvenrantametsä, potentiaalinen liito-oravametsä ja Virtovuoren luonnonsuojelualue.

Rakennuspaikkamitoituksen osalta kaava-aineistoissa mainitaan, että mikäli kohteelta löytyy ”erityisiä ympäristöarvoja” mitoitusta voidaan laskea. Mitä tässä tarkastelussa pidetään erityisinä ympäristöarvoina ja missä vaiheessa niitä on tarkoitus selvittää?

Tontunniemen kaava-alue

Tontunniemen alueelle on osoitettu yksi kaava-alueen suurimmista uusien rakennuspaikkojen keskittymistä. Havaitsimme Mitoitusvyöhykkeet-kartalta, että Tontunniemen uudet kaavoitetut tonttipaikat on merkitty mitoituksella 7. Tämä poikkeaa kaavan muiden vastaavien kapeiden järvenlahtien mitoituksesta, jotka pääosin on merkitty mitoituksella 5,5, tai alle.

Luontoliiton metsäryhmä on suorittanut alueella metsäkartoituksia kesäkuussa 2022 ja todennut, että *”usealta puolelta veden ympäröivä vanhan metsän kokonaisuus on kaikilta osin suojelunarvoista vanhaa metsää”*.

”Tontunniemen metsissä havaittiin kahdeksan eri uhanalaista tai alueellisesti uhanalaista lajia sekä useita eri vanhan metsän indikaattorilajeja. Maastokäynti oli nopea, ja tarkemmassa lajistoselvityksessä uhanalaista lajistoa löytyisi todennäköisesti lisää. Alue olisi hyvää elinympäristöä myös liito-oravalle ja monille lepakkolajeille, vaikka niitä ei tällä käynnillä havaittukaan. Aikaisemmassa luontoselvityksessä Tontunniemessä on havaittu uhanalaisia lintulajeja, kuten erittäin uhanalaiset hömötiainen ja viherpeippo sekä vaarantuneet töyhtötiainen ja pyy. ”

Kaavaluonnoksessa alueelle on esitetty seitsemän uutta rakennuspaikkaa vyöhykelle, jolta on tehty havaintoja uhanalaisista- ja vanhan metsän indikaattorilajeista. Ehdotamme Tontunniemen kaavoituksesta luopumista sekä alueen suojelemista luonnonsuojelualueena.

Selvitykset

Kaava-aineistossa on lukuisia luonto-, lintu- ja maisemaselvityksiä eri vuosilta, osa tekstimuotoisia ja osa karttoina. Luontoarvot olisi hyvä esittää yhtenä koontikarttana osana kaava-aineistoa. Alueet, joille luontoarvoja keskittyy tulisi kaavassa rauhoittaa rakentamattomina alueina esim. luo- tai virkistysaluemerkinnällä.

Kaava-aineiston luontoselvitys vuodelta 2008 perustuu pitkälti kirjallisuuteen ja olemassa oleviin aineistoihin, joiden tiedoista osa on jo hyvinkin vanhoja. Selvitysten ulkopuolelle jää myös paljon lajistotietoa esimerkiksi uhanalaisista ja metsälajeista. Vuoden 2022 linnusto- ja maisemaselvityksessä todetaan, että *”raporttiin ei ole yhdistetty tietoja alueen arvokkaista ja uhanalaisista luontotyypeistä ja muusta suojelullisesti merkittävästä lajistosta kuin linnustosta”*. Tällainen maininta antaa ymmärtää, että alueelta todennäköisesti löytyy kyseisiä arvoja ja ne olisi hyvä selvittää laadukkaan ja luonnon huomioivan kaavoituksen varmistamiseksi.

Lepakoiden esiintymistä ei ole selvitetty, vaikka alue on potentiaalista lepakoiden elinympäristöä. Kaikki Suomessa tavatut lepakkolajit kuuluvat luontodirektiivin lajeihin ja niiden esiintyminen tulisi selvittää kaavaprosessin aikana.